

Lieta C-762/23

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2023. gada 12. decembris

Iesniedzējtiesa:

Curtea de Apel București (Rumānija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 27. novembris

Apelācijas sūdzības iesniedzējas:

QN

RL

VS

JT

AX

MR

Atbildētāja apelācijas instancē:

Curtea de Apel București

Piedaloties:

Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării (Valsts padome diskriminācijas novēršanai)

Pamatlietas priekšmets

Apelācijas sūdzības iesniedzēju – prasītāju apelācijas sūdzība pret atbildētāju *Curtea de Apel București* (turpmāk tekstā – Bukarestes apelācijas tiesa) par *Tribunalul București* (Bukarestes apgabaltiesa) 2023. gada 9. maija spriedumu civillietā, ar kuru tika noraidīts viņu pieteikums kā priekšlaicīgi iesniegts; apelācijas sūdzībā tiek prasīts piespriest atbildētājai izmaksāt kompensāciju, kas

atbilst septiņām bruto ikmēneša amata pakāpes piemaksām saskaņā ar *Legea nr. 303 din 28 iunie 2004* (2004. gada 28. jūnija Likums Nr. 303) par tiesnešu statusu 81. panta 1. punkta noteikumiem un kas pārvērtēta, pamatojoties uz inflācijas līmeni, no tiesību rašanās dienas līdz faktiskajai summas samaksas dienai, pieskaitot likumiskos nokavējuma procentus, kuri pienākas par izmaksājamo summu no tiesību rašanās dienas, proti, no amata pienākumu pildīšanas izbeigšanas dienas sakarā ar aiziešanu pensijā līdz faktiskās samaksas dienai.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Pamatojoties uz LESD 267. pantu, tiek lūgta LES 19. panta 1. punkta otrās daļas interpretācija kopsakarā ar LES 2. pantu

Prejudiciālais jautājums

Vai LES 19. panta 1. punkta otrā daļa (kopsakarā ar LES 2. pantu) ir jāinterpretē tādējādi, ka attiecībā uz Rumānijas tiesnešiem, kuriem ir nepārtraukts 20 gadu darba stāžs tiesu sistēmā, tiesnešu neatkarības princips nepieļauj, ka brīdī, kad tiesneši pensionējas vai izbeidz amata pienākumu pildīšanu no viņiem neatkarīgu iemeslu dēļ, tiek atceltas viņu tiesības saņemt summu, kas atbilst septiņām bruto ikmēneša amata pakāpes piemaksām, gadījumā, kad šo tiesību uz atalgojumu īstenošana pirms to atcelšanas tika pastāvīgi un ilgstoši apturēta tādu iemeslu dēļ, kuri galvenokārt saistīti ar nepieciešamību novērst pārmērīgu budžeta deficītu (likumdevējs skaidri atsaucas uz Līgumā par Eiropas Savienības darbību paredzētajiem 3 % no iekšzemes kopprodukta)?

Atbilstošās Savienības tiesību normas un judikatūra

LES 2. pants un 19. panta 1. punkta otrā daļa

Komisijas Lēmums 2006/928 (2006. gada 13. decembris), ar ko izveido mehānismu, lai nodrošinātu sadarbību un pārliecinātos par Rumānijā sasniegto, novēršot noteiktus trūkumus tādās jomās kā tiesu sistēmas reforma un cīņa pret korupciju

Tiesas 2018. gada 27. februāra spriedums lietā C-64/16 *Associação Sindical dos Juízes Portugueses*, EU:C:2018:117

Atbilstošās valsts tiesību normas un judikatūra

Valsts tiesību normas

Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor (turpmāk tekstā – “Likums Nr. 303/2004 par tiesnešu un prokuroru statusu”)

74. pants

“1 Tiesnešiem un prokuroriem par viņu veikto darbību ir tiesības saņemt atalgojumu, kas noteikts atbilstīgi tiesas vai prokuratūras pakāpei, veiktajiem amata pienākumiem, darba stāžam tiesu sistēmā un citiem likumā paredzētajiem kritērijiem.

2 Tiesnešu un prokuroru tiesības uz atalgojumu var tikt samazinātas vai apturētas tikai šajā likumā paredzētajos gadījumos. Tiesnešu un prokuroru atalgojumu nosaka speciāls likums. [...]”

81. pants

“1 Tiesneši un prokurori, kuru darba stāžs tiesu sistēmā ir nepārtraukti 20 gadi, brīdī, kad viņi aiziet pensijā vai izbeidz amata pienākumu pildīšanu no viņiem neatkarīgu iemeslu dēļ, saņem atlīdzību, kas atbilst 7 bruto mēneša amata pakāpes piemaksām un ko apliek ar nodokli saskaņā ar likumu.

2 Šī panta 1. punktā paredzēto atlīdzību piešķir tikai vienu reizi tiesneša vai prokurora karjeras laikā un reģistrē saskaņā ar likumu.

[...]”

Legea nr. 285/2010 privind salarizarea în anul 2011 a personalului plătit din fonduri publice (Likums Nr. 285/2010 par atalgojumu 2011. gadā personālam, kas saņem algu no valsts budžeta līdzekļiem)

Saskaņā ar 13. panta 1. punktu 2011. gadā nepiemēro tiesību normas, kas attiecas uz atbalstu vai, attiecīgā gadījumā, atlīdzību piešķiršanu par aiziešanu pensijā, ieskaitīšanu rezervē, dienesta attiecību izbeigšanu vai atvaļināšanos.

Vēlāk līdz 2023. gadam šo apturēšanu pagarināja šādi normatīvie akti: *Legea nr. 283/2011 privind aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 80/2010 pentru completarea articolului 11 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2008 privind reglementarea unor măsuri financiare în domeniul bugetar* (Likums Nr. 283/2011 par Dekrētlikuma Nr. 80/2010 apstiprināšanu, ar ko papildināja Dekrētlikuma Nr. 37/2008 par finanšu pasākumu noteikšanu budžeta jautājumos 11. pantu); *Ordonanța de urgență a guvernului nr. 103/2013 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2014, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice* (Dekrētlikums Nr. 103/2013 par atalgojumu 2014. gadā personālam, kas saņem algu no valsts

budžeta līdzekļiem, kā arī par citiem pasākumiem attiecībā uz valsts izdevumiem); *Ordonanța de urgență a guvernului nr. 83/2014 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2015, precum și alte măsuri în domeniul cheltuielilor publice* (Dekrētlīkums Nr. 83/2014 par atalgojumu 2015. gadā personālam, kas saņem algu no valsts budžeta līdzekļiem, kā arī par citiem pasākumiem attiecībā uz valsts izdevumiem; turpmāk tekstā – “Dekrētlīkums Nr. 83/2014”); *Ordonanța de urgență a guvernului nr. 57/2015 privind salarizarea personalului plătit din fonduri publice în anul 2016, prorogarea unor termene, precum și unele măsuri fiscal-bugetare* (Dekrētlīkums Nr. 57/2015 par atalgojumu 2016. gadā personālam, kas saņem algu no valsts budžeta līdzekļiem, par vairāku termiņu pagarināšanu, kā arī par dažiem budžeta un nodokļu pasākumiem); *Ordonanța de urgență a guvernului nr. 9/2017 privind unele măsuri bugetare în anul 2017, prorogarea unor termene, precum și modifica și completearea unor acte normative* (Dekrētlīkums Nr. 9/2017 par dažiem budžeta pasākumiem 2017. gadā, par vairāku termiņu pagarināšanu, kā arī par normatīvo aktu grozīšanu un papildināšanu); *Ordonanța de urgență a guvernului nr. 90/2017 privind unele măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene* (Dekrētlīkums Nr. 90/2017 par dažiem budžeta un nodokļu pasākumiem, par normatīvo aktu grozīšanu un papildināšanu un par vairāku termiņu pagarināšanu); *Ordonanța de urgență a guvernului nr. 114/2018 privind instituirea unor măsuri în domeniul investițiilor publice și a unor măsuri fiscal-bugetare, modificarea și completarea unor acte normative și prorogarea unor termene* (Dekrētlīkums Nr. 114/2018 par pasākumu noteikšanu valsts investīciju sektorā un dažu budžeta un nodokļu pasākumu noteikšanu, par normatīvo aktu grozīšanu un papildināšanu un par vairāku termiņu pagarināšanu); *Ordonanța de urgență a guvernului nr. 130/2021 privind unele măsuri fiscal-bugetare, prorogarea unor termene, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative* (Dekrētlīkums Nr. 130/2021 par dažiem budžeta un nodokļu pasākumiem, par vairāku termiņu pagarināšanu, kā arī par normatīvo aktu grozīšanu un papildināšanu); *Ordonanța de urgență a guvernului nr. 168/2022 privind unele măsuri fiscal-bugetare, prorogarea unor termene, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative* (Dekrētlīkums Nr. 168/2022 par dažiem budžeta un nodokļu pasākumiem, par vairāku termiņu pagarināšanu, kā arī par normatīvo aktu grozīšanu un papildināšanu; turpmāk tekstā – “Dekrētlīkums Nr. 168/2022”).

Legea nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor (Likums Nr. 303/2022 par tiesnešu un prokuroru statusu), kas ir spēkā kopš 2022. gada 16. decembra, un ar kuru no šī datuma atcēla Likumu Nr. 303/2004 par tiesnešu un prokuroru statusu

Legea nr. 304/2022 privind organizarea judiciară (Likums Nr. 304/2022 par tiesu organizāciju), kura 142. panta 2. un 5. punktā ir noteikts:

“2. Apelācijas tiesu, augstāko tiesu, specializēto tiesu un pirmās instances tiesu budžets, kas apstiprināts šo struktūru personāla izdevumiem, kā arī budžets, kurš apstiprināts citām izdevumu kategorijām, kas ir cieši saistītas ar personāla

izdevumiem, ir iekļauts Augstās kasācijas tiesas budžetā un tā šo budžetu pārvalda; Augstās kasācijas tiesas priekšsēdētājs ir tiesu iestāžu izdevumu galvenais kredītrīkotājs attiecībā uz minētajām izdevumu kategorijām.

[..]

5. 2. punktā minēto institūciju tiesnešu tiesības uz atalgojumu vai citas ar to saistītas tiesības, tostarp procentus un citas ar tiesībām uz atalgojumu cieši saistītas tiesības, nodrošina Augstā kasācijas tiesa, un aktus, kas attiecas uz šo institūciju tiesnešu atalgojumu un citām ar atalgojumu saistītām tiesībām, pieņem Augstās kasācijas tiesas priekšsēdētājs.”

Legea nr. 24/2000 privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative (Likums Nr. 24/2000 par likumdošanas tehniskajiem standartiem normatīvo aktu izstrādei)

66. pants

“1. Īpašos gadījumos kāda normatīvā akta piemērošanu var apturēt ar citu tādas pašas vai augstākas pakāpes normatīvo aktu. Šādā situācijā tiks skaidri paredzēts apturēšanas datums, kā arī tās ilgums.

2. Apturēšanas perioda beigās normatīvais akts vai noteikums, kuru ietekmē apturēšana, stājas no jauna spēkā ar likumu.

3. Apturētā normatīvā akta vai noteikuma apturēšanas pagarināšana, grozīšana vai atcelšana var tikt paredzēta ar normatīvu aktu vai īpašu noteikumu, kas piemērojams no apturēšanas beigu datuma.”

“Curtea Constituțională” judikatūra

Decizia nr. 541 din 14 iulie 2015 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor articolului 13 alineatul (1) din Legea nr. 285/2010 privind salarizarea în anul 2011 a personalului plătit din fonduri publice (2015. gada 14. jūlija lēmums Nr. 541 par iebildumu attiecībā uz Likuma Nr. 285/2010 par atalgojumu 2011. gadā personālam, kas saņem algu no valsts budžeta līdzekļiem, 13. panta 1. punkta noteikumu neatbilstību konstitūcijai), kurā *Curtea Constituțională* (turpmāk tekstā – “Konstitucionālā tiesa”) atsaucas uz savu judikatūru, saskaņā ar kuru uz personām, kas aiziet pensijā, attiecas tās tiesību normas, kuras ir spēkā pensiju tiesību rašanās brīdī, saskaņā ar *tempus regit actum* principu. Attiecībā uz iespējamu īpašuma tiesību pārkāpumu Konstitucionālā tiesa atgādina Eiropas Cilvēktiesību tiesas judikatūru (2005. gada 8. novembra spriedums lietā *Kechko* pret Ukrainu, 23. punkts), kurā tika norādīts, ka valsts ir tiesīga noteikt, kādi pabalsti ir maksājami tās darba ņēmējiem, kuri saņem algu no valsts budžeta līdzekļiem. Tātad valsts var noteikt šādu pabalstu ieviešanu, apturēšanu vai pārtraukšanu ar atbilstošiem tiesību aktu grozījumiem.

Tāda pati nostāja ir arī 2011. gada 6. decembra lēmuma par nepieņemamību saistītajās lietās Nr. 44.232/11 un Nr. 44.605/11 *Felicia Mihăieș* pret Rumāniju un *Adrian Gavril Senteș* pret Rumāniju 15. un 19. punktā, kurā Eiropas Cilvēktiesību tiesa atgādina, ka valsts iestādes, pateicoties tiešām zināšanām par sabiedrību un tās vajadzībām, principā atrodas piemērotākā situācijā nekā starptautiskā tiesa, lai noteiktu, kas tieši ir “sabiedriski lietderīgs”. Līdz ar to Konvencijā noteiktā aizsardzības mehānisma ietvaros valsts iestāžu kompetencē ietilpst kā pirmajām lemt par vispārējas nozīmes jautājuma esamību. Uzskatot par normālu, ka likumdevējam ir plaša brīvība īstenot ekonomisko un sociālo politiku, Konstitucionālā tiesa respektē veidu, kādā tas uztver “sabiedriskās lietderības” vajadzības, izņemot, ja tā argumentācijai acīmredzami nav nekāda saprātīga pamata.

Turklāt Konstitucionālā tiesa konstatēja, ka Likuma Nr. 285/2010 13. panta 1. punktā minētais atbalsts vai atlīdzība neietilpst pamattiesību kategorijā, līdz ar to likumdevējs var brīvi lemt par to piešķiršanas saturu, ierobežojumiem un nosacījumiem, kā arī samazināt vai pat izbeigt to piešķiršanu, bez vajadzības ievērot Konstitūcijas 53. pantā paredzētos nosacījumus.

Decizia nr. 284 din 7 mai 2019 referitoare la excepția de neconstituționalitate a dispozițiilor [mai multor acte normative] (2019. gada 7. maija lēmums Nr. 284 par iebildumiem par [vairāku normatīvo aktu] noteikumu neatbilstību konstitūcijai)

Atgādinot Konstitūcijas 41. panta otrās daļas noteikumus, saskaņā ar kuriem darba ņēmējiem ir tiesības uz sociālās aizsardzības pasākumiem attiecībā uz: darba ņēmēju drošību un veselību, sieviešu un jauniešu darba režīmu, bruto minimālās algas noteikšanu valstī, iknedēļas atpūtu, apmaksātām brīvdienām, darbu, kas saistīts ar īpašu risku vai tiek veikts īpašos apstākļos, profesionālo izglītību, “kā arī citām likumā noteiktām konkrētām situācijām”, Konstitucionālā tiesa konstatēja, ka likumdevējam nav konstitucionāla pienākuma regulēt atbalstu vai atlīdzību piešķiršanu par aiziešanu pensijā, ieskaitīšanu rezervē, dienesta attiecību izbeigšanu vai atvaļināšanos.

Attiecībā uz Konstitūcijas 47. panta 1. un 2. punkta noteikumiem tā atgādināja savu judikatūru, saskaņā ar kuru “tāda dzīves līmeņa noteikšana, ko var uzskatīt par pienācīgu, ir jāizvērtē katrā gadījumā atsevišķi, pamatojoties uz virkni cikliskuma faktoru. Valsts ekonomiskā situācija, valstij pieejamie resursi minētā mērķa sasniegšanai, kā arī sabiedrības attīstības līmenis, kultūras un civilizācijas līmenis konkrētajā laikā un veids, kādā ir organizēta sabiedrība, arī ir rādītāji, kas jāņem vērā, novērtējot “pienācīgu” dzīves līmeni. Tātad, lai novērtētu kādā veidā un kādā mērā valsts spēj izpildīt pienākumu nodrošināt pienācīgu dzīves līmeni, ir jāatsaucas uz šiem faktoriem, jo nav iespējams noteikt fiksētu, nemainīgu standartu”. Tādējādi, ņemot vērā šos apsvērumus, Konstitucionālā tiesa uzskatīja, ka apstrīdētās tiesību normas nevar uzskatīt par tādām, kas apdraud konstitucionālās tiesības uz pienācīgu dzīves līmeni, bet gan drīzāk par tādām,

kurās ir noteikta virkne pasākumu, kas jāpielāgo pastāvošajiem ekonomiskajiem un sociālajiem apstākļiem.

Attiecībā uz atsaukšanos uz Konstitūcijas 53. pantu Konstitucionālā tiesa atgādina savu judikatūru, saskaņā ar kuru atbalsti vai atlīdzības par aiziešanu pensijā, ieskaitīšanu rezervē, dienesta attiecību izbeigšanu vai atvaļināšanos “ir priekšrocības, kas piešķirtas noteiktām sociālajām un profesionālām kategorijām to īpašā statusa dēļ, taču bez konstitucionāla pamata”, tātad likumdevējs var brīvi lemt par to piešķiršanas saturu, ierobežojumiem un nosacījumiem, kā arī samazināt vai pat izbeigt to piešķiršanu, bez vajadzības ievērot Konstitūcijas 53. pantā paredzētos nosacījumus.

Augstās kasācijas tiesas judikatūra

Decizia nr. XXIII/2005 privind recursul în interesul legii cu privire la aplicabilitatea [unor dispoziții referitoare la concordarea primei pentru concediul de odihnă] (Lēmums Nr. XXIII/2005 par pārsūdzību tiesiskuma interesēs attiecībā uz [dažu noteikumu par brīvdienu piemaksas piešķiršanu] piemērojamību, kurā *Înaltei Curții de Casație și Justiție (ICCJ)* nolēma, ka tiesību izmantošanas apturēšana nenozīmē šo tiesību atcelšanu un ka, lai noteiktās tiesības nekļūtu tikai par bezsaturīgu pienākumu, samazinot tās līdz *nudum ius*, kas būtu nelikumīgs to izmantošanas ierobežojums, nevar uzskatīt, ka šādas tiesības nebūtu pastāvējušas 2 gadus, kuru laikā to īstenošana tika apturēta, taču netika atcelta. Līdz ar to atzīto tiesību subjektiem nevar traucēt to efektīvu izmantošanu laikā, kurā tās paredzētas ar likumu. Tāpēc *ICCJ* norādīja, ka pareizi rīkojās tās tiesas, kuras uzskatīja, ka tiesības celt prasību par atvaļinājuma prēmijas aprēķināšanu un šamaksu radās brīdī, kad izbeidzās visi iemesli, kuru dēļ attiecīgā panta noteikumi bija apturēti vai netika piemēroti.

Decizia nr. 79/2017 a Înaltei Curții de Casație și Justiție, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept, cu trimitere la Decizia nr. 16/2015 – ICCJ, Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept (Augstās kasācijas tiesas Tiesību jautājumu saistībā ar lēmumu Nr. 16/2015 izskatīšanas palātas lēmums Nr. 79/2017 – ICCJ, Tiesību jautājumu izskatīšanas palāta), kurā, izskatot jautājumu par normatīvo aktu radītajām sekām saistībā ar Likuma Nr. 303/2004 81. panta 1. punktā noteikto tiesību apturēšanu, *ICCJ* konstatēja, ka šie normatīvie akti attiecas uz mantiska rakstura priekšrocībām, attiecībā uz kurām, pamatojoties uz tādiem pašiem apsvērumiem, kas piemērojami citām priekšrocībām, kuras noteiktas par labu citām sociālajām un profesionālām kategorijām, *ICCJ* jau ir pieņēmusi lēmumus Nr. 16/2015 un Nr. 11/2017. Tāpēc tā atgādina savu judikatūru, saskaņā ar kuru no tiesību normu interpretācijas izriet, ka likumdevēja griba nav bijusi likvidēt noteiktām sociāli profesionālām kategorijām piešķirtās priekšrocības, proti, izbeigt tiesību uz atbalstu/piemaksu piešķiršanu pastāvēšanu, bet gan tikai apturēt šo tiesību īstenošanu.

Decizia nr. 5/2018 a Înaltei Curții de Casație și Justiție, Completul competent să judece recursul în interesul legii (Augstās kasācijas tiesas Kompetentās palātas

apelācijas sūdzību izskatīšanai tiesiskuma interesēs lēmums Nr. 5/2018), kurā *ICCJ* konstatēja, ka apstrīdēto tiesību ilgstošas apturēšanas apstākļos ar normatīvajiem aktiem, kuri tiek uzskatīti par atbilstošiem konstitūcijai, tās nenonāca saņēmēju īpašumā, jo tām nepārtraukti bija abstrakts raksturs un to konkrētā atzīšana bija pakārtota jaunai likumdevēja eksternalizācijai, tāpēc no šī viedokļa tās nevar uzskatīt par īpašumu. Tāpat nevar pastāvēt tiesiskā paļāvība uz šo tiesību efektīvu izmantošanu, it īpaši tāpēc, ka vēlāk šīs tiesības tika atceltas (turklāt Likumā Nr. 24/2000 ir paredzēta atcelšanas iespēja arī apturētu noteikumu gadījumā). Turklāt nevar apgalvot, ka tiesības, kas paredzētas noteikumos, kuru piemērošana ir apturēta, faktiski ir radušās sākotnēji paredzēto saņēmēju īpašumā, ņemot vērā, ka to izmantošana ir vairākkārt apturēta un neviena cita tiesību norma vai tiesiskais risinājums nav mazinājis apturēšanas normatīvo aktu ietekmi. Tāpēc iepriekš minētās apturēšanas laikā celtās prasības ir iesniegtas priekšlaicīgi, jo tiesības nav spēkā. Lai varētu saņemt tiesisko aizsardzību, subjektīvajām tiesībām papildus nosacījumam, ka tās ir atzītas un aizsargātas ar likumu, ir jāatbilst arī spēkā esamības nosacījumam.

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Ar prasību, kas celta *Tribunalul – București Secția a VIII-a conflicticte de muncă și asigurări sociale* (turpmāk tekstā – “Bukarestes apgabaltiesa – VIII darba un sociālās apdrošināšanas lietu palāta”), prasītājas QN, RL, VS, JT, AX un MR, lietā pret atbildētāju Bukarestes Apelācijas tiesu prasīja piespriest atbildētājai samaksāt kompensāciju, kas atbilst septiņām bruto ikmēneša amata pakāpes piemaksām saskaņā ar Likuma Nr. 303 81. panta 1. punkta noteikumiem un kas pārvērtēta, pamatojoties uz inflācijas līmeni, no tiesību rašanās dienas līdz faktiskajai summas samaksas dienai, un piespriest atbildētājai samaksāt likumiskos nokavējuma procentus, kas pienākas par izmaksājamo summu, no tiesību rašanās dienas, proti, no amata pienākumu pildīšanas izbeigšanas dienas sakarā ar aiziešanu pensijā, līdz faktiskās samaksas dienai. Pamatojumā prasītājas būtībā apgalvoja, ka ir veikušas tiesneša darbu un ka viņu amata pienākumu pildīšana izbeidzās līdz ar aiziešanu pensijā.
- 2 Ar 2023. gada 9. maija spriedumu civillietā Bukarestes apgabaltiesa – VIII darba un sociālās apdrošināšanas lietu palāta apmierināja iebildumu par priekšlaicīgo raksturu un noraidīja prasību kā priekšlaicīgi iesniegtu. Tā uzskatīja, ka uz prasītājām, kuras beidza pildīt amata pienākumus līdz ar aiziešanu pensijā, attiecas apturēšanas noteikumi 2019.–2022. gada laikposmam atbilstoši amata pienākumu pildīšanas izbeigšanas datumam.
- 3 Tā kā Konstitucionālā tiesa ir atzinusi, ka “uz personām, kas aiziet pensijā, attiecas tās tiesību normas, kuras ir spēkā pensiju tiesību rašanās brīdī, saskaņā ar *tempus regit actum* principu”, iepriekš minēto mantisko tiesību nepiešķiršana vairākos turpmākajos gados nav uzskatāma par tādu, kas ietekmē normas paredzamību. Tiesības uz pensiju un pensionēšanās nosacījumi, kā arī tiesības, kas tiek piešķirtas saistībā ar aiziešanu pensijā, ir tās, kuras ir spēkā tiesību uz pensiju

rašanās brīdī, nevis tās, kuras pastāvēja iepriekš spēkā esošajos tiesību aktos un kas nav iegūtas tiesības. Laikā, kad prasītājas aizgāja pensijā un pieprasīja samaksāt atlīdzību, kas noteikta Likuma Nr. 303/2004 81. panta 1. punktā, minētā teksta noteikumi nebija piemērojami. Šādos apstākļos apgalvojumus par to, ka norādītās tiesības bija spēkā, nevar uzskatīt par pamatotiem.

- 4 Kas attiecas uz apelācijas sūdzībā prasīto tiesību juridisko raksturu, tās veido tiesības uz papildu atlīdzību kā to ir noteikusi Konstitucionālā tiesa savā pastāvīgajā lēmumu pieņemšanas praksē un kā uzsvēra arī Augstā kasācijas tiesa lēmumā Nr. 79/2017. Ņemot vērā apstākli, ka pieprasītās tiesības ir papildu tiesības, nevis pamattiesības, kuras nostiprinātas un garantētas Rumānijas Konstitūcijā, to vairākkārtējas apturēšanas pasākums nav ietekmējis tiesību būtību.
- 5 Kas attiecas uz tiesiskās paredzamības principu ievērošanu, kamēr nav skarta likumdevēja atzīto tiesību būtība, bet ir tikai atlikta šo tiesību īstenošana, nevar tikt apmierināts arī prasītāju apgalvojums par šo principu pārkāpumu.
- 6 Bukarestes apgabaltiesa konstatēja arī, ka tāda normatīvā teksta atcelšana, kurā regulē tiesības uz atmaksu, kas atcelšanas dienā bija apturētas, nenozīmē apturēšanas iemesla izbeigšanos. Apturēšanas iemesls, kas noteikts Dekrētlukumā Nr. 168/2022, pastāv attiecībā uz visu 2023. gadu, jo tas stājas spēkā, kamēr vēl bija spēkā Likums Nr. 303/2004.
- 7 Par šiem spriedumiem prasītājas iesniedza apelācijas sūdzību, kurā cita starpā norādīja, ka prasīto tiesību nepiešķiršana pārkāpj tiesības uz īpašumu, jo tiesnešu un prokuroru tiesības uz atalgojumu var tikt samazinātas vai apturētas tikai gadījumos, kas paredzēti ar likumu, atsaucoties uz tiesnešu neatkarību.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 8 Apelācijas sūdzības iesniedzēju – prasītāju ieskatā Likuma Nr. 303/2004 81. panta 1. punktā paredzētajām tiesībām ir tiesību uz atalgojumu juridiskais raksturs; lai gan šo tiesību īstenošana ir apturēta 12 gadus, pēc aiziešanas pensijā piešķirtā atlīdzība ir īpašums Eiropas Cilvēktiesību konvencijas Pirmā protokola 1. panta nozīmē un prasīto tiesību nepiešķiršana ir līdzvērtīga īpašuma tiesību aizskārumam. Laikposmā no Likuma Nr. 303/2004 spēkā stāšanās līdz 81. panta noteikumu pirmajai apturēšanai 2010. gadā, kas ir aptuveni 6 gadi, pieprasītā atlīdzība tika piešķirta visām personām, kurām uz to bija tiesības, un pēc tam netika ietekmēta tiesību būtība, bet gan to īstenošana.
- 9 Viņas minēja arī faktu, ka šīs tiesības ir saistītas ar tiesnešu konstitucionālo statusu, kas ir noteikts ar konstitutīvu likumu, jo runa ir par piemaksu par 20 gadu nepārtrauktu darbību tiesu sistēmā. Atbilstošās tiesības tiek piešķirtas kā atzinība par profesionālo lojalitāti, atteikšanos, riskiem, aizliegumiem un nesavienojamību, kas izriet no tiesnešu statusa un ko viņi uzņemas savas karjeras laikā. Šajā ziņā

prasītājas atsauces uz Līguma par Eiropas Savienību 19. panta noteikumiem un piekrīt, ka ir jāiesniedz lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesā.

- 10 Apelācijas sūdzībā apelācijas sūdzības iesniedzējas norādīja, ka lēmums noraidīt prasību kā priekšlaicīgi iesniegtu, pamatojoties uz to, ka tika pieprasītas tiesības, kuras nepastāvēja tiesību uz pensiju rašanās brīdī, bet pastāvēja tiesību aktos agrāk, un kurām nav iegūto tiesību rakstura, ir ne tikai nepamatots un nelikumīgs, bet arī neloģisks, jo nevar būt runas par vairs nepastāvošu tiesību pieprasījuma priekšlaicīgumu. Likuma Nr. 303/2004 81. panta 1. punktā paredzētās atlīdzības piešķiršanas tiesiskās apturēšanas pasākums ir neparedzams un nevar tikt uzskatīts par paredzamu tikai tāpēc, ka turpmākie dekrētlukumi, kas to noteica, neietekmēja likumdevēja atzīto tiesību būtību, bet tikai atlika šo tiesību īstenošanu.
- 11 Šajā gadījumā nav ievērota pamatoti vēlamā stabilitāte, noteiktība un likumdošanas saskaņotība. Tādējādi ir pārkāpts Eiropas Cilvēktiesību konvencijas Pirmā protokola 1. pants. Turpmāko apturošo normatīvo aktu pamatojumā būtībā ir norādīts, ka ierosināto budžeta un nodokļu pasākumu nepieņemšana steidzamības kārtībā radītu papildu ietekmi uz konsolidētā kopbudžeta deficītu, būtiski ietekmējot valsts finanšu ilgtspēju. Lai tiktu garantēta valsts budžeta ilgtspēja, samērīguma nosacījums prasa gan pietiekamu izmantoto līdzekļu pamatojumu, gan arī valsts rīcību atbilstošos termiņos, pienācīgā veidā un maksimāli saskaņoti.
- 12 Neatkarīgi no tā, vai nenoteiktība ir likumdošanas, administratīvā vai izriet no prakses, ko piemēro iestādes, tā ir faktors, kurš jāņem vērā valsts rīcības izvērtēšanā, pārbaudot prasību par iejaukšanās samērīgumu, lai noteiktu, kā un cik lielā mērā ir ierobežota to tiesību īstenošana, kuras tiek skartas ar attiecīgo iejaukšanos.
- 13 Apelācijas sūdzības iesniedzējas sūdzas arī par diskrimināciju salīdzinājumā ar Rumānijas Konstitucionālās tiesas tiesnešiem, norādot uz to, ka pastāv personu kategorijas, kurām piešķirtas privilēģijas bez jebkāda objektīva un racionāla pamatojuma, jo tās nav cietušas no apstrīdēto tiesību samaksas apturēšanas sekām.
- 14 Atlīdzība ir piešķirta tikai par tiesneša veikto darbību noteiktā laika periodā, nevis pamatojoties uz citiem apsvērumiem. Tomēr, sākot ar Dekrētlikumu Nr. 83/2014, ar kuru tika ieviests tikai viens izņēmums (tiesneša nāve, kad atlīdzība tiek piešķirta vīram/sievai un apgādājamiem bērniem), šķiet, ka likumdevējs ir mainījis arī mērķi, kas bija šai atlīdzībai tās ieviešanas laikā, pārveidojot to no darba attiecību papildu tiesībām par apgādnieka zaudējuma pensiju, lai gan tie ir dažādi institūti, kas juridiski tiek regulēti atšķirīgi.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 15 Bukarestes Apelācijas tiesa uzskata, ka LES 19. panta 1. punkta otrā daļa ir atsauces norma. Tāpat tā atsauces uz Tiesas judikatūru, saskaņā ar kuru tas, ka tiesneši saņem tāda līmeņa atalgojumu, kāds atbilst viņu veikto amata pienākumu

nozīmei, ir neatņemama tiesnešu neatkarības garantija (2018. gada 27. februāra spriedums lietā C-64/16, *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, EU:C:2018:117, 30.–37. un 42.–46. punkts).

- 16 Līdzīgi kā faktiskajos lietas apstākļos, uz ko attiecas spriedums *Associação Sindical dos Juizes Portugueses*, apstrīdētie algu samazināšanas pasākumi tika pieņemti obligāto prasību dēļ saistībā ar Rumānijas valsts pārmērīgā budžeta deficīta novēršanu un saistībā ar Eiropas Savienības finansiālās palīdzības saņemšanu. Turklāt vairākos sagatavošanas dokumentos, kas pievienoti dekrētlukumiem, kuros paredzēta turpmākā atlīdzības samaksas apturēšana, ir skaidri norādīts, ka tika ņemts vērā, ka šādu ārkārtas pasākumu nepieņemšanas gadījumā budžeta deficīts pārsniegs Līgumā par Eiropas Savienības darbību paredzēto 3 % sliekšni no iekšzemes kopprodukta, kā rezultātā Eiropas Komisija uzsāks pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru; šis apstāklis nosaka Eiropas Savienības tiesību aktu nozīmīgumu šajā lietā.
- 17 Likumā Nr. 303/2022 par tiesnešu un prokuroru statusu, kas ir spēkā kopš 2022. gada 16. decembra, ir paredzēts, ka no šī likuma spēkā stāšanās datuma tiek atcelts likums Nr. 303/2004. Līdz ar to, pēc tam kad, 2010.–2022. gadā Likuma Nr. 303/2004 81. panta 1. punkts netika piemērots, tas tika atcelts no 2022. gada 16. decembra.
- 18 Kaut arī Rumānijas Konstitucionālā tiesa ir atzinusi, ka pensionēšanās atlīdzības neietilpst pamattiesību kategorijā un tādēļ likumdevējs var brīvi lemt par to piešķiršanas saturu, ierobežojumiem un nosacījumiem, kā arī samazināt un pat izbeigt to piešķiršanu, tomēr tiesnešu (pastāvīgo tiesnešu) gadījumā rodas problēma attiecībā uz viņu neatkarības pārkāpumu saistībā ar minēto tiesību ilgstošo apturēšanu, kurai seko to atcelšana.
- 19 Saskaņā ar Pamatlikuma 125. pantu Rumānijas prezidenta ieceltie tiesneši ir neatceļami; priekšlikumi par tiesnešu iecelšanu, kā arī par paaugstināšanu amatā, pārcelšanu un sankcijām pret viņiem ir *Consiliului Superior al Magistraturii* (Augstākā tieslietu padome) kompetencē un tiesneša amata pienākumi nav savienojami ar citiem valsts vai privātiem amata pienākumiem, izņemot pasniedzēja amatu augstākās izglītības sistēmā.
- 20 Gan Rumānijas Konstitucionālās tiesas, gan citu valstu konstitucionālo tiesu praksē ir konstatēts, ka tiesnešu finansiālā stabilitāte ir viena no tiesu neatkarības garantijām.
- 21 Tiesu neatkarības princips nevar aprobežoties tikai ar tiesnešu atalgojuma apmēru (kas ietver gan algu, gan pensiju), jo šis princips ietver virkni garantiju, piemēram, tiesnešu statusu (piekļuves nosacījumi, iecelšanas procedūra, stingras garantijas, kas nodrošina tiesnešu iecelšanas procedūru pārredzamību, paaugstināšana amatā un pārcelšana, darba pienākumu pildīšanas apturēšana un izbeigšana), viņu stabilitāti vai neatceļamību, finansiālās garantijas, tiesnešu administratīvo neatkarību, kā arī tiesu varas neatkarību no citām valsts varām. Tajā pašā laikā

tiesu neatkarība ietver tiesnešu finansiālo drošību, kas paredz arī sociālo garantiju nodrošināšanu. Tiesnešu finansiālā stabilitāte (tostarp atalgojuma saņemšana viņu veikto amata pienākumu nozīmei atbilstošā līmenī) ir viena no tiesu varas neatkarības garantijām. LES 19. pantā ir konkretizēta LES 2. pantā nostiprinātā tiesiskas valsts vērtība. Šajā kontekstā Bukarestes Apelācijas tiesa – VII palāta uzskata, ka ir jāuzdod prejudiciāls jautājums Tiesai.

DARBA VERSIJA